

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กรณีศึกษา การเติบโตของการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ผู้เขียน	นายบัญชา พุฒิวานกุล
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร. จันทนา สุทธิจารี

บทคัดย่อ

ในการวิจัยเรื่องบทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กรณีศึกษาการเติบโตของการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจากการเติบโตของการท่องเที่ยว และเพื่อศึกษาถึงปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในมิติการเติบโตของการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการศึกษาพบว่า นโยบายของรัฐ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อุตสาหกรรม และเทคโนโลยีเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในการดึงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการมาเป็นตัวกระตุ้นเพื่อเชื่อมโยงกับการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมสาขาอื่นด้วย ดังนั้นในการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวได้แสดงถึงศักยภาพในการนำเม็ดเงินต่างประเทศ และการนำรายได้เข้าประเทศ เพื่อหวังผลในด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีการลงทุนน้อย และได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ในขณะที่เดียวกันทรัพยากรธรรมชาติจึงถูกกละเลยจนกลายเป็นปัญหาที่รุมเร้าให้กับสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตคนในประเทศชาติ ผลจากการดำเนินนโยบายเชิงเศรษฐกิจของรัฐ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมได้ถูกทำลายและเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่องตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกโยนออกจากประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน จึงได้ปรากฏในช่วงที่รัฐมีนโยบายการสัมปทานป่าไม้ให้แก่นายทุน ประกอบกับการแสวงหาทรัพยากรของนายทุนในการกว้านซื้อ และเช่าที่ดินเพื่อเก็งกำไรตลอดห่วงทศวรรษ จึงได้เชื่อมโยงสู่ท้องถิ่นชนบทในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐในพื้นที่แม่ฮ่องสอนและปาย ทำให้เกิดนักธุรกิจ นักลงทุนภาคเอกชนสนใจเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้น ทำให้เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างเห็นได้ชัด จากที่แม่ฮ่องสอนเคยปิดตัวและได้เริ่มเปิดตัวสู่โลกภายนอกในปี 2530 เป็นต้นมา การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แม่ฮ่องสอนให้เป็นที่รู้จักกัน

ในด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการท่องเที่ยวแบบผจญภัยในป่าหรือการเดินทาง (Trekking Tour) และได้รับความนิยมมากที่สุด ตลอดจนการมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เติบโตเกินขีดความสามารถในการรองรับ อันส่งผลต่อชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่นเองได้ตระเลกละเลยต่อสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง ในขณะที่เดิวก่อนนักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาเที่ยวเพิ่มขึ้น และกลุ่มธุรกิจและบริการได้เพิ่มเช่นกัน ตลอดจนความต้องการใช้ทรัพยากรก็มากขึ้นตาม เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสท์เฮาส์ บริษัททัวร์ และสถานบริการต่างๆ เหล่านี้ จำเป็นต้องดึงเข้ามาใช้เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานที่ไม่มีวันจบสิ้น อันเชื่อมโยงกับพลวัตรของโลกที่ยังไม่หยุดอยู่นิ่ง ซึ่งในบทบาทของรัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่นเองก็ยังไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ เพราะชุมชนท้องถิ่นป่วยขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก และได้กลายเป็นพื้นที่ของทุนนิยมในการช่วงชิงทรัพยากร ผ่านกลไกรัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

จึงกล่าวได้ว่า ภายใต้มิติความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐ ทุน ท้องถิ่น ในอำเภอป่า ปัจจุบันมีการขยายตัวของการท่องเที่ยวในธุรกิจด้านที่พักเป็นของนายทุนภายนอก และชาวต่างชาติเกือบทั้งหมด ในลักษณะที่ดินถูกเช่า และกว้านซื้ออย่างรุนแรง จนถึงมีการรุกกล้าพื้นที่สาธารณะ ซึ่งมีการเอื้อผลประโยชน์กับข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่น จึงปรากฏเป็นข่าวในสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ในสภาพทรัพยากรป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำในอำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ถูกทำลาย และเสื่อมโทรมลงไป ทั้งนี้เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐ ทุน ท้องถิ่น ในผลประโยชน์ส่วนตัว และการกอบโกย ดักดวงทรัพยากรในชุมชน ซึ่งทางออกในการแก้ไขปัญหา นั่นคือ บทบาทอำนาจรัฐในการบริหารท้องถิ่นปัจจุบันที่ต้องทบทวนตนเอง ซึ่งปัญหาอันเกิดจากรัฐ ในฐานะที่เคยมีนโยบายเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวที่ผิดพลาด ในการแยกประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อมที่สวนทางกัน ดังนั้น รัฐบาลจึงควรตระหนัก และให้ความสำคัญกับคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทั้งนี้เพิ่มบทบาทอำนาจ กำกับดูแล จำกัดพื้นที่ให้เหมาะสม โดยให้องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งที่มีอยู่ในระดับชาติและท้องถิ่น และที่สำคัญคือ การดึงภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง กลุ่มธุรกิจ ในชุมชนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา และจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ตลอดจนนำมาตรการทางกฎหมายบังคับใช้อย่างจริงจัง เพื่อรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ และมุ่งการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน โดยนำแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/เชิงนิเวศ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด เพราะคนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ร่วมกันด้วย

Thesis Title	Role of State in Natural Resources Management: A Case Study of the Growth of Tourism in Pai District, Mae Hong Son Province
Author	Mr. Bancha Putwanakul
Degree	Master of Arts (Political Science)
Thesis Advisor	Lecturer Dr. Jantana Suttijaree

ABSTRACT

The purposes of this study, Role of State in Natural Resources Management: A Case Study the Growth of Tourism in Pai District, Mae Hong Son Province, were to analyze the role of state in natural resources management due to tourism growth, and to examine problems of using natural resources as tourism grows in Pai district, Mae Hong Son province.

The findings revealed that the government policies on economy, society, politics, industry, and technology enhanced national prosperity, especially economic development in terms of using tourism industry and services as stimuli for investment which provided a link to other industries. As a result, the expansion of tourism business showed efficiently yielded foreign income as the government barely invested, but the profit was relatively high. Meanwhile, natural resources are being destroyed and became environmental problems which threatened lives of people in the country. The consequences of sustainable economic development policies caused an ongoing destruction of the environment and natural resources. This phenomenon occurred when the government launched logging concession policy to public, and when they occupied the land for rental business in order to obtain profits as long as a decade. Consequently, this problem occurred in a rural area in Pai district, Mae Hong Son province, which especially resulted from the government policies on tourism promotion in Mae Hong Son province and Pai district. More businessmen and private investors were interested to run their businesses in the

area, so the expansion of economy and tourism could clearly be observed. Mae Hong Son used to be closed to the outside world, but it has been opened since 1987. Natural and cultural tourism promotion of Tourism Authority of Thailand (TAT), especially Trekking Tour in Mae Hong Son, became the most popular activities among tourists, so the increased services and facilities affected lives in local community both at the present and future time. The environment in Pai has been neglected by the government, but the number of tourists, businesses, and investors is still increasing. Hotels, resorts, guesthouses, tour companies, and other services are also expanding so as to meet with the needs of tourists. This problem related to unstable world dynamics, but the role of the government and local administration could not catch up with such changes because the local community in Pai largely depended on external factors. It had become capitalized in terms of resources exploitation through the mechanisms of state and local administration which have become increasingly complicated.

To sum up, under power relation between state, investment, and Pai district community, tourism had been expanded, especially accommodation businesses which mostly belonged to outside investors and foreigners. They rented and bought the land extensively, and some common areas are invaded through bribing government officials, local politicians, and community leaders as published on capital letter Medias such as newspaper and websites. The causes of forest, land, water resource destruction and degradation in Pai district, Mae Hong Son province, resulted from power relation between the government, investment, community who seek for their own benefits and depleted the resources in the community. Solutions found were that a role of state on administrating local community should be reviewed since the problems were caused by the state's wrong tourism policy which failed to separate the economic and environmental development. As a result, the government should be aware and pay more attention on natural resources and environment. This would enhance power role to control the area. Related organizations, both in local and national levels, and, most importantly, strong civil society, as well as local business groups should be involved in solving problems and managing tourism resources. Legal action should also be initiated and strictly enforced in order to save the excellent resources and continuously develop the local area. Ecotourism approach which is mostly related to the local community should be examined as local people have the rights to mutually benefit from their own area.